

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะที่ส่งเสริมให้ครูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และศึกษาตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท ตามการรับรู้ของครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามมากรวส่วนประมาณค่า 5 ระดับ บรรจุข้อกระทง 110 ข้อ ที่ครอบคลุมกลุ่มตัวแปร 9 กลุ่ม ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ สถานภาพส่วนตัว คุณลักษณะของครู บุคลิกลักษณะของครู สุขภาพอนามัย ความเป็นผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การปฏิบัติงานของครู ขวัญของครู และ ความพึงพอใจในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นครูและผู้บริหารในโรงเรียนโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท และศึกษานิเทศก์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 808 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่าง ผลของการทบทวนแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำมาหาค่ามัธยฐานและควินต์ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อและทำการวิเคราะห์ตัวประกอบโดยสกัดตัวประกอบด้วยวิธีตัวประกอบภาพพจน์ (Image Factoring) และหมุนแกนตัวประกอบแบบออร์โธโกนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax)

ข้อค้นพบ

1. ผลสรุปจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย

จากลักษณะต่าง ๆ ที่เสนอให้ครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ พิจารณาว่าลักษณะใดจะส่งเสริมให้ครูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพียงใดนั้น ปรากฏว่า ครูผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ มีความคิดเห็นว่า ครูที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานควรมีลักษณะที่สำคัญมากของแต่ละกลุ่มตัวแปรต่อไปนี้คือ

1. สถานภาพส่วนตัว มีตัวแปรในระดับสำคัญมาก 1 ตัว คือ
 - 1.1 มีบ้านพักอยู่ในโรงเรียนหรืออยู่ในชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน

2. คุณลักษณะของครู มีตัวแปรในระดับสำคัญมาก 8 ตัว คือ
 - 2.1 มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
 - 2.2 มีความรู้และสนใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอน
 - 2.3 สามารถพูดภาษาถิ่นได้
 - 2.4 มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชน
 - 2.5 สามารถใช้วิธีสอนเพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดค้นหาเหตุผลและสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้
 - 2.6 มีศรัทธาต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชน
 - 2.7 สามารถพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาของตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน
 - 2.8 สามารถชี้แจงให้นักเรียนและประชาชนมีความรู้และเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับประชาชน

3. บุคลิกลักษณะของครู มีตัวแปรระดับสำคัญมาก 17 ตัว คือ
 - 3.1 มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่และอาชีพของตน
 - 3.2 รับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนโดยปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์
 - 3.3 เป็นผู้มุ่งหวังหรือต้องการทำอะไรให้สำเร็จ
 - 3.4 มีความเสียสละอุทิศทั้งเวลาและแรงงานให้แก่โรงเรียน
 - 3.5 มีความอดทนพยายามในการทำงาน

- 3.6 มีระเบียบแบบแผนในการทำงาน
- 3.7 สนใจฟังข่าวประจำวันทางวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ หรือดูข่าวประจำวันทางโทรทัศน์อยู่เสมอ
- 3.8 เคารพในสิทธิหน้าที่และความคิดเห็นของผู้อื่น
- 3.9 มีความมั่นคง สุขุม รอบคอบ ใช้เหตุผลตัดสินปัญหา
- 3.10 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 3.11 รักษาเวลาและให้ความสำคัญของการนัดหมาย
- 3.12 สามารถต่อสู้และแสวงหาวิธีทางให้งานสำเร็จตามแผน
- 3.13 มีความรู้รอบตัวที่ทันต่อเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
- 3.14 สามารถปฏิบัติตนได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ นโยบาย และปรัชญาของโรงเรียนและวิชาชีพครู
- 3.15 ปรับปรุงและเสริมสร้างบุคลิกลักษณะของตนเองให้เหมาะสมอยู่เสมอ
- 3.16 มีเหตุผล ไม่เชื่อในสิ่งโง่งาย ๆ
- 3.17 อึดทนต่อสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน
4. สุขภาพอนามัย มีตัวแปรในระดับสำคัญมาก 2 ตัว คือ
 - 4.1 มีสุขภาพจิตที่ ร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส
 - 4.2 มีสุขภาพอนามัยที่ ร่างกายแข็งแรง
5. ความเป็นผู้นำ ไม่มีตัวแปรสำคัญที่อยู่ในระดับมาก
6. มนุษยสัมพันธ์ มีตัวแปรในระดับสำคัญมาก 9 ตัว คือ

- 6.1 ให้ความสนทนมนเป็นกันเองไม่วางตัววางอำนาจ
- 6.2 มีการสื่อสารที่หึงคำพูดและอารมณ์ให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจ เกิดแรงจูงใจ และให้ความร่วมมือ
- 6.3 รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง รู้พฤติกรรม บทบาทและสถานภาพของตนเอง
- 6.4 ยอมรับนิสัยใจคอ และปรับตัวให้คุ้นเคยกับความเป็นอยู่ของชาวบ้าน
- 6.5 เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- 6.6 รู้จักคนอื่น เข้าใจคนอื่น รู้จักคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนอื่น
- 6.7 กระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือและช่วยเหลืองานของชุมชน
- 6.8 สามารถสร้างสรรคความเข้าใจอันดีและความสามัคคีในโรงเรียน
- 6.9 มีลักษณะท่าทางและการวางตัวเหมาะสมตามโอกาสที่สมควร

7. การปฏิบัติงานของครู มีตัวแปรในระดัับสำคัญมาก 3 ตัว คือ

- 7.1 ถิ่นอาการสอนและอบรมนักเรียน สอนประชาชนและบริการชุมชนเป็นหน้าที่หลักของครูทุกคนในโรงเรียน
- 7.2 เห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนตามระเบียบของกระทรวง
- 7.3 การได้สอนตรงตามวิชา เอกโทที่เรียนมา

8. ขวัญของครู มีตัวแปรในระดัับสำคัญมาก 1 ตัว คือ

- 8.1 การมีอุดมคติ อุดมการณ์และวิญญาของกาารเป็นครู

9. ความพึงพอใจในการทำงาน มีตัวแปรในระดัปลำคัญมาก 2 ตัว คือ

9.1 พอใจในชื่อเสียงและความก้าวหน้าของโรงเรียน

9.2 มีความเป็นมิตรและความเข้าใจอันดีกับเพื่อนครู

2. ผลสรุปจากการวิเคราะห์ตัวประกอบ

การวิจัยครั้งนี้ได้นำตัวแปรทุกตัวมาวิเคราะห์ตัวประกอบโดยสกัดตัวประกอบด้วยวิธีตัวประกอบภาพพจน์และหมุนแกนตัวประกอบแบบออร์โธโกนอลด้วยวิธีแวนแดร์ท พบว่า ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูมี 5 ตัว โดยที่ตัวประกอบที่ 1 ถึง 5 เป็นตัวประกอบที่อธิบายความแปรปรวนได้ 32.82, 5.08, 2.10, 1.32 และ 0.86 ตามลำดับ ลักษณะสำคัญแต่ละตัวประกอบเป็นดังนี้ คือ

ตัวประกอบที่ 1 ตัวประกอบด้านขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน เป็นตัวประกอบที่อธิบายความแปรปรวนได้ 32.82 หรือร้อยละ 77.82 ของตัวประกอบสำคัญ 5 ตัวประกอบ ตัวประกอบนี้บรรยายได้ด้วยตัวแปรสำคัญที่มีค่าน้ำหนักสูง 27 ตัว คือ

1. ผู้บังคับบัญชามีความสามารถในการจูงใจให้ครูปฏิบัติงานอย่าง
ได้ผลดี
2. ผู้บังคับบัญชาสามารถให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่ครูอย่าง
มีประสิทธิภาพ
3. ผู้บังคับบัญชามีความกระตือรือร้นในการติดตามผลงานที่ไ้ม้หมาย
หมาย
4. ผู้บังคับบัญชาให้ความคุ้มครองและรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน
ของครู
5. ผู้บังคับบัญชารายอมรับฟังข้อเสนอนแนะหรือความคิดเห็นของครู
6. ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

7. ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานโดยพิจารณาความสามารถของครู
8. มีความเชื่อมั่นและเคารพนับถือในตัวผู้บังคับบัญชา
9. มีความพอใจในระบบบริหารของโรงเรียนที่ทำงานอยู่
10. มีสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน
11. มีการประสานงานที่ดีในการทำงาน
12. ได้รับการชี้แจงให้เข้าใจวัตถุประสงค์และนโยบายในการปฏิบัติ
งานของโรงเรียน
13. โรงเรียนได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของงานในตำแหน่ง
ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน
14. ผู้บังคับบัญชาเห็นความสำคัญของงานที่ปฏิบัติ
15. ผู้บังคับบัญชาส่งเสริมให้มีโอกาสได้ไปศึกษาต่อหรือดูงานที่
หน่วยงานอื่น
16. ได้รับการยกย่องชมเชยและยอมรับความสำเร็จในการปฏิบัติ
งาน
17. เพื่อร่วมงานให้ความช่วยเหลือและร่วมปฏิบัติงานโดยไม่เห็น
แก่ความเหนื่อยยาก
18. มีโอกาสที่จะได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานสูงขึ้น
19. โรงเรียนได้จัดให้มีระบบการเก็บเอกสาร คู่มือ ระเบียบ
การต่าง ๆ เป็นระเบียบเรียบร้อยสะดวกต่อการนำมาใช้
20. งานในหน้าที่เปิดโอกาสให้ได้ใช้ความรู้ความสามารถและ
ประสบการณ์อย่างเต็มที่
21. การจัดสภาพที่ทำงานและสิ่งแวดลอมในการทำงานให้มีความ
คล่องตัว และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของครู
22. การมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน
23. งานในหน้าที่มีลักษณะท้าทายและจูงใจให้อยากทำ
24. รู้สึกมั่นใจในตำแหน่งหน้าที่การงานที่กำลังดำรงอยู่
25. ท้าทายและความรู้สึกที่ดีของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมหรือโครงการ
ของโรงเรียน

26. มีความสุขในการทำงาน

27. ความเป็นมิตรและความเข้าใจอันดีกับเพื่อนครู

ตัวประกอบที่ 2 ตัวประกอบด้านบุคลิกภาพ เป็นตัวประกอบที่อธิบายความแปรปรวนได้ 5.08 หรือร้อยละ 12.04 ของตัวประกอบสำคัญ 5 ตัวประกอบ ตัวประกอบนี้บรรยายได้ด้วยตัวแปรสำคัญที่มีค่าน้ำหนักสูง 22 ตัว คือ

1. มีความเสียสละอุทิศทั้งเวลาและแรงงานให้แก่โรงเรียน
2. มีระเบียบแบบแผนในภาระงาน
3. รับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนโดยปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์
4. สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ นโยบายและปรัชญาของโรงเรียนและวิชาชีพครู

5. รักษาเวลาและให้ความสำคัญของการนัดหมาย
6. มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่และอาชีพของตน
7. เคารพในสิทธิหน้าที่และความคิดเห็นของผู้อื่น
8. มีศรัทธาต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชน
9. มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชน
10. มีความเอกลีลาในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ
11. มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
12. สามารถพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาของตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

13. สามารถใช้วิธีสอนเพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดค้นหาเหตุผลและสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

14. สามารถชี้แจงให้นักเรียนและประชาชนมีความรู้และเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับประชาชน

15. มีความอุตสาหะพยายามในการทำงาน

16. สามารถต่อสู้และแสวงหาวิธีทางให้งานสำเร็จตามแผน

17. สามารถอธิบายและถ่ายทอดหลักการหรือนโยบายของโรงเรียน
ให้แก่ผู้ร่วมงานและ/หรือผู้มาเยี่ยมชมได้อย่างละเอียดเข้าใจง่าย
18. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
19. ไม่วางเฉยเมื่อปรากฏว่ามีคนทำผิดระเบียบหรือมีการทุจริตในงาน
- ส่วนรวม
20. มีความมั่นคง สุขุม รอบคอบ ใช้เหตุผลตัดสินปัญหา
21. มีความรู้และสนใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับเนื้อหา
วิชาที่สอน
22. เป็นผู้มุ่งหวังหรือต้องการทำอะไรให้สำเร็จ

ตัวประกอบที่ 3 ตัวประกอบด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นตัวประกอบที่อธิบาย
ความแปรปรวนได้ 2.10 หรือร้อยละ 4.98 ของตัวประกอบสำคัญ 5 ตัวประกอบ
ตัวประกอบนี้มีบรรยายได้ด้วยตัวแปรสำคัญที่มีค่าน้ำหนักสูง 15 ตัว คือ

1. รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง รู้พฤติกรรม บทบาทและสถานการณ์ของ
ตนเอง
2. รู้จักคนอื่น เข้าใจคนอื่น รู้จักคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนอื่น
3. มีลักษณะท่าทางและการวางตัว เหมาะสมตามโอกาสที่สมควร
4. กระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือและช่วยเหลืองานของชุมชน
5. เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็น
อย่างดี
6. ให้ความสนทนสนมเป็นกันเองไม่วางตัววางอำนาจ
7. ยอมรับนิสัยใจคอและปรับตัวให้คุ้นเคยกับความเป็นอยู่ของชาวบ้าน
8. มีการสื่อสารที่หึงคำพูดและอารมณ์ให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจ เกิด
แรงจูงใจและให้ความร่วมมือ
9. สามารถสร้างสรรคความเข้าใจอันดีและความสามัคคีในโรงเรียน
10. ทำให้บุคคลอื่นรู้สึกอบอุ่นและสะดวกสบายในการขอคำปรึกษา

11. สามารถติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อนำสาระหรือสิ่งที่เห็นประโยชน์ มาสู่ชุมชน
12. สามารถที่จะอธิบายการกระทำต่าง ๆ และการตัดสินใจของตนเอง ได้
13. เห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนตามระเบียบของกระทรวง
14. เป็นผู้กระตุ้นเตือนหรือช่วยทำให้เกิดการกระทำในทางสร้างสรรค์หรือพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชน
15. ถือว่าการสอนและอบรมนักเรียน สอนประชาชนและบริการชุมชนเป็นหน้าที่หลักของครูทุกคนในโรงเรียน

ตัวประกอบที่ 4 ตัวประกอบด้านสวัสดิการ เป็นตัวประกอบที่อธิบาย ความแปรปรวนได้ 1.32 หรือร้อยละ 3.13 ของตัวประกอบสำคัญ 5 ตัวประกอบ ตัวประกอบนี้บรรยายได้ด้วยตัวแปรสำคัญที่มีค่าน้ำหนักสูง 3 ตัว คือ

1. รายได้เพียงพอที่จะทำให้สามารถจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับตนเองและครอบครัว
2. สวัสดิการและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน
3. ฐานะความเป็นอยู่ในปัจจุบันไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

ตัวประกอบที่ 5 ตัวประกอบด้านสุขภาพอนามัย เป็นตัวประกอบที่อธิบาย ความแปรปรวนได้ 0.86 หรือร้อยละ 2.03 ของตัวประกอบสำคัญ 5 ตัวประกอบ ตัวประกอบนี้บรรยายได้ด้วยตัวแปรสำคัญที่มีค่าน้ำหนักสูง 4 ตัว คือ

1. พักผ่อนร่างกายและจิตใจหลังจากการปฏิบัติงานในแต่ละวันอย่างถูกต้อง
2. เลือกบริโภคอาหารที่มีคุณค่าต่อการบำรุงรักษาสุขภาพอนามัย
3. มีสุขภาพอนามัยที่ร่างกายแข็งแรง
4. มีสุขภาพจิตที่ ร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ลักษณะที่ส่งเสริมให้ครูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่สำคัญ คือ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความรู้และสนใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่และอาชีพของตน รับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนโดยปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองไม่วางตัววางอำนาจ และมีสุขภาพอนามัยดี เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของครูที่ดีตามที่สหพันธ์วิชาชีพครูแห่งโลก และคณะกรรมการปฏิบัติการศึกษาศึกษาได้กำหนดเอาไว้ และสอดคล้องกับจรรยาบรรณรายนามและวินัยตามระเบียบประเพณีครู โดยเฉพาะครูในโรงเรียนโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท จะต้องถือว่าการสอนและอบรมนักเรียน สอนประชาชนและบริการชุมชน เป็นหน้าที่หลักของครูทุกคนในโรงเรียน สามารถพูดภาษาถิ่นได้ มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชน มีศรัทธาต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชน และสามารถพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาของตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถทำงานตามวัตถุประสงค์หรือนโยบายของโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. ทบทวนที่ผู้วิจัยคาดว่า ตัวแปรที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท จะมีตัวประกอบต่าง ๆ ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปร 9 กลุ่มคือ สถานภาพส่วนตัว คุณลักษณะของครู บุคลิกลักษณะของครู สุขภาพอนามัย ความเป็นผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การปฏิบัติงานของครู ขวัญของครูและความพึงพอใจในการทำงาน ปรากฏว่า ไข้ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู จำนวน 5 ตัวประกอบ คือ ตัวประกอบด้านขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านสวัสดิการ และตัวประกอบด้านสุขภาพอนามัย ตัวประกอบเหล่านี้บรรยายด้วยตัวแปร 8 กลุ่ม ยกเว้นตัวแปรกลุ่มสถานภาพส่วนตัว

จากลำดับความสำคัญของตัวประกอบที่คนพบน่าจะกล่าวได้ว่า ตัวประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท คือ ตัวประกอบด้านขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ตัวประกอบด้านบุคลิกภาพมีความสำคัญเป็นอันดับ 2 ตัวประกอบ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ตัวประกอบด้านสวัสดิการและตัวประกอบด้านสุขภาพอนามัย มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 3, 4 และ ๕ ตามลำดับ

3. ตัวประกอบด้านขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน เป็นตัวประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง คือสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ถึงร้อยละ 32.82 และตัวแปรสำคัญที่บรรยายตัวประกอบนี้ คือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ผู้บังคับบัญชามีความสามารถในการจูงใจให้ครูปฏิบัติงานอย่างใดผลก็ สามารถให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่ครูอย่างมีประสิทธิภาพ มีความกระตือรือร้นในการติดตามผลงานที่ไ้ม้ขหมาย มอบหมายงานโดยพิจารณาความสามารถของครูให้ความคุ้มครอง และรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของครู ยอมรับฟังข้อเสนอนั้นหรือความคิดเห็นของครู และผู้บังคับบัญชามีปฏิภาณพิศคนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีน้ำหนักตัวประกอบสูงบนตัวประกอบนี้คือ .79 ถึง .84 จะเห็นได้ว่าตัวผู้บังคับบัญชามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อขวัญและความพึงพอใจในการทำงานของครู และเป็นตัวแปรที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาษา เมฆสวรรค์ ซึ่งระบุว่าหัวหน้างานเป็นตัวหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้บังคับบัญชาและต่อหน่วยงาน อันเป็นส่วนรวมคุณภาพและลักษณะของหัวหน้าหน่วยงานจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพของสถาบัน มีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานขององค์การหรือหน่วยงานแต่ละแห่งเป็นอันมาก (อาษา เมฆสวรรค์ 2510: 195) นอกจากนี้ขวัญและความพึงพอใจในการทำงานของครู ยังสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นและเคารพนับถือในคณาจารย์ ครูมีความพอใจในระบบบริหารของโรงเรียน มีสภาพแวดล้อมและมีการประสานงานที่ดีในการทำงาน มีผู้บังคับบัญชาที่เข้มแข็งให้ครูได้เข้าใจวัตถุประสงค์และนโยบายของโรงเรียน มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของงานในตำแหน่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน เป็นต้น

จากข้อค้นพบนี้ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ขวัญและความพึงพอใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของครูมากกว่าความรู้หรือสิ่งอื่นใดทั้งหมด เพราะเมื่อครูมีขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน เขาจะปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียรยิ่งขึ้น ใ้เวลาในการทำงานมากขึ้น ตั้งใจทำงานด้วยความกระตือรือร้นและด้วยความอุตสาหะพยายาม ย่อมจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าคิดว่าสภาพการพัฒนาคณาจารย์ทุกวันนี้มุ่งสนใจในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการของครู ควบคู่การอบรมวิชาการ การดูงานและการให้

ลาศึกษาต่อ ซึ่งแนวทางดังกล่าวน่าจะมีคำถามว่า เป็นการเพิ่มทุนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูที่ถูกทางแล้วหรือไม่

4. ตัวประกอบด้านบุคลิกภาพ เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญรองลงมา และสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 5.08 บุคลิกภาพของครูมีค่อนข้างสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน นักเรียน รวมทั้งประชาชนในชุมชนเกิดความเชื่อถือนและศรัทธาในตัวครู ทำให้เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของครูให้บรรลุผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น บุคลิกภาพของครูที่สำคัญ ได้แก่ มีความเสียสละอุทิศทั้งเวลาและแรงงานให้แก่โรงเรียน มีระเบียบแบบแผนในการทำงาน รับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนโดยปฏิบัติงานให้สำเร็จความวัตถุประสงค์ สามารถปฏิบัติตนได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ นโยบายและปรัชญาของโรงเรียน และวิชาชีพครู รักษาเวลาและให้ความสำคัญของการนัดหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริต ต่อหน้าที่และความคิดเห็นของผู้อื่น มีศรัทธาต่อกรค่าเป็นงานที่พัฒนาชุมชน มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชน มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความรู้ความสามารถและมีความอุทิศสหายพยายามในการทำงาน เป็นต้น

5. ตัวประกอบด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูที่ดีจะต้องสามารถสร้างสัมพันธ์อันดี และร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้อย่างดี โดยรู้จักวางตนให้สัมพันธ์ที่เป็นครู เพื่อเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนตามความเหมาะสม ซึ่งลักษณะมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญของครู ได้แก่ รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง รู้พฤติกรรม บทบาทและสถานภาพของตนเอง รู้จักคนอื่น เข้าใจคนอื่น รู้จักคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนอื่น มีลักษณะท่าทางและการวางตัวเหมาะสมตามโอกาสที่สมควร กระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือและช่วยเหลืองานของชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ให้ความสนทนมนมเป็นกันเองไม่วางตัววางอำนาจ และยอมรับนิยัยใจคนอื่นและปรับตัวให้คุ้นเคยกับความ เป็นอยู่ของชาวบ้าน เป็นต้น

6. ตัวประกอบด้านสวัสดิการ มีงานวิจัยหลายชิ้นที่มีข้อค้นพบว่า สวัสดิการเป็นปัจจัยทำให้เกิดขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน เช่น งานวิจัยของ

ชวน เทียงกูด (2520), สุมน พรศักดิ์อินทร์ (2522) และงานวิจัยของ ฌล รัทสวน (2524) เป็นต้น และในการวิจัยครั้งนี้พบว่า สวัสดิการเป็นตัวประกอบสำคัญ ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสวัสดิการที่มีต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของครู โดยเฉพาะงานครูเป็นงานหนัก เพราะฉะนั้นเราจะต้องสนใจ เรื่องรายได้และสวัสดิการของครูใหม่ มาก ต้องสนใจดูแลให้ครูมีความสมบูรณ์ทาง 2 เศรษฐกิจพอที่จะอยู่ในฐานะให้ศิษย์เคารพ (คึกฤทธิ์ ปราโมช 2526: 12) การมีสวัสดิการที่ดีสำหรับครูจะทำให้ครูหมดความกังวลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ และเป็น การช่วยสร้างกำลังใจให้ครูพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

7. ตัวประกอบด้านสุขภาพอนามัย ครูในโรงเรียน มทส. นอกจากจะทำหน้าที่สอนและอบรมนักเรียนตามหลักสูตรแล้ว ยังมีหน้าที่พิเศษอีก คือ สอนประชาชน และบริการชุมชน นั่นคือครูจะต้องเป็นนักพัฒนาที่ทั้งในและนอกโรงเรียน และครูที่จะเป็นนักพัฒนาที่ดีจะต้องมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เพราะการทำงานทั้ง ด้านการสอนและการพัฒนาเป็นปัญหาที่หนัก มีภาระที่จะต้องรับผิดชอบอยู่มากหากร่างกายหรือจิตใจของครูอ่อนแอแล้วก็จะ เป็นอุปสรรคในการทำงานเป็นอย่างมาก (คณะครูศาสตร์ 2524: 157-158)

8. ความทฤษฎีและแนวคิดทางสังคมศาสตร์ ถือว่า พฤติกรรมของมนุษย์มาจาก เหตุพหุคูณ (Multi causal) ดังนั้นตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูที่ค้นพบจากการวิจัย ถึงแม้ว่าผู้วิจัยได้กำหนดให้เป็นตัวประกอบที่เป็นอิสระต่อกัน (Orthogonal) แต่ถ้าวเราพิจารณาลักษณะการปฏิบัติงานของครูจะเห็นว่าตัวประกอบแต่ละตัวมีลักษณะที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันอยู่ กล่าวคือ ถ้าครูมีขวัญและความพึงพอใจในการทำงานเขาก็จะพยายามทำงานเต็มกำลังความสามารถ พยายามปรับปรุงและเสริมสร้างบุคลิกของตนเองให้เหมาะสมอยู่เสมอ สามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน และนอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ครูมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ

บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของครูจะทำให้ครูเป็นที่รักและเคารพเชื่อถือของบุคคลทั่วไป ส่งเสริมให้ครูเข้ากันผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะสนับสนุนให้ครูมีขวัญ

และกำลังใจที่ทำงานด้วยใจรักและอุทิศตัวเองให้กับงานได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ถ้าครูมีสวัสดิการที่ดีก็จะทำให้ครูหมดความกังวลเรื่องความเป็นอยู่ และมีฐานะความเป็นอยู่ของครูที่ขึ้นก็จะนำไปสู่ความภาคภูมิใจและจะเป็นที่เคารพนับถือของนักเรียนและบุคคลทั่วไป และน่าจะทำให้ตัวครูเองมีความพอใจและมั่นใจในตำแหน่งหน้าที่การงานยิ่งขึ้น สุขภาพจิตของครูก็จะดีขึ้นด้วย และถ้าครูมีสุขภาพจิตที่ดีแล้ว ครูก็จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและมีความภูมิใจในงานของตน มีอารมณ์คงที่ ไม่มีความวิตกกังวล สามารถแก้ปัญหาทางวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน เพื่อนครู และผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนชุมชนที่ครูอาศัยอยู่

จะเห็นได้ว่าตัวประกอบทั้ง 5 ตัวดังกล่าวนี้มีส่วนที่สัมพันธ์กันและเป็นตัวประกอบที่ต่างก็ช่วยกันพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูโดยตรง ดังนั้นในการจัดโปรแกรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานของครู จึงควรพิจารณาตัวประกอบเหล่านี้เป็นอย่างเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับขวัญและความพึงพอใจในการทำงานของครูจะต้องนำมาพิจารณาเป็นอันดับแรก ส่วนตัวประกอบอื่น ๆ ควรทำความเข้าใจกันไปกับขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน ถ้าโรงเรียนหรือหน่วยงานนั้น ๆ มีความพร้อม สิ่งที่จะส่งเสริมให้ครูมีขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน ได้แก่

- ① การมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและมีบุคลิกภาพดี เป็นที่เคารพนับถือของครู มี ✓
- ② การจัดสภาพแวดล้อมและการประสานงานที่ดีในหน่วยงาน โรงเรียนได้ชี้แจงให้ครู ✓
ได้เข้าใจวัตถุประสงค์และนโยบายในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของงานในตำแหน่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน มีการจัดระบบการเก็บเอกสาร คู่มือ ระเบียบการต่าง ๆ เป็นระเบียบเรียบร้อยสะดวกต่อการนำมาใช้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบลักษณะที่ส่งเสริมให้ครูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูทั้ง 5 ตัวประกอบ ผู้วิจัยขอเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. ควรทำวิจัยเพื่อศึกษาสิ่งที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคคลกลุ่มอื่น ๆ เช่น ครูที่สอนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาทั้งครูที่อยู่ในโรงเรียนนอกโครงการและในโครงการโรงเรียน มพช. ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา รวมทั้งข้าราชการหน่วยงานอื่น เพื่อศึกษาว่ามีตัวประกอบสำคัญอะไรบ้างที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะให้เป็นข้อสนเทศ (Information) ในการบำรุงและพัฒนาครูและข้าราชการทั่วไปให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น

2. จากข้อค้นพบว่า ขวัญและความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวประกอบที่สำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู จึงควรทำวิจัยเพื่อหาตัวแปรที่สัมพันธ์หรือเป็นเหตุให้ครูมีขวัญและความพึงพอใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น และควรหาวิธีการที่จะส่งเสริมให้ครูมีขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

3. ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตและการใช้ครูควรหาวิธีการที่จะส่งเสริมให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ กระตุ้นให้ครูสนใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิชาที่สอน มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนและสามารถเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เพื่อให้ครูสามารถทำหน้าที่ของตน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ในการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรควรเน้นกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ครูมีขวัญและความพึงพอใจในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ครูมีกำลังใจ มีความพอใจในงานที่กำลังทำอยู่ และสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น

5. ผู้บริหารมีความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูและประสิทธิภาพของการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจะต้องรู้จักตนเอง รู้จักกลุ่มครูที่อยู่ใต้บังคับบัญชา รู้ว่าครูมีความสามารถทำอะไรได้บ้าง สามารถเรียนรู้เพื่อที่จะทำอะไรได้บ้าง ผู้บริหารจะต้องรู้ว่าตนเองมีความสามารถที่จะช่วยให้อุบัติมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด และสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูได้เป็นอย่างดี